

STRUČNI I ZNANSTVENI SKUPOVI

IZVJEŠTAJ SA SAVJETOVANJA MEDJUNARODNOG KOMITETA ICOM-a
ZA ODGOJ I ŠKOLOVANJE MUZEJSKIH KADROVA U LEICESTER /VE-
LIKA BRITANIJA/ OD 17. DO 21.IX 1979. GODINE

Ivo Maroević

Restauratorski zavod Hrvatske, Zagreb

Na prvoj sjednici koju je otvorio predsjednik ICOM-ovog Međunarodnog komiteta dr Jan B. Cuypers govorilo se o razlozima zbog kojih je savjetovanje održano baš u Leicesteru. Cuypers je obrazložio odluke sa sjednica ovog Međunarodnog komiteta, koje su održane prigodom generalne konferencije ICOM-a u Moskvi i Lenjingradu 1977. god. Značaj muzeološkog studija u Leicesteru i ponuda Muzeja u Leicesteru bile su odlučne da se savjetovanje održi ovdje.

Nakon toga prisutne je pozdravio Patrick B. Boylan, direktor Muzeja u Leicesteru i ujedno tajnik ICOM-ovog Međunarodnog komiteta. On je istaknuo da je savjetovanje bilo moguće organizirati jedino uz puno zalaganje svih članova Muzeja i kolega iz studija muzeologije.

J.B. Cuypers je nakon toga dao osnovne podatke o postanku i dosadašnjem radu Komiteta. Analizirao je zaključke s prošlogodišnjeg simpozija u Bruxellesu i naveo da bi školovanje muzejskih kadrova iz studija muzeologije u razvijenim zemljama trebalo neposredno utjecati na razvoj ovog studija i u drugim manje razvijenim zemljama, te da je potrebno prilagoditi ga specifičnim zahtjevima

pojedinih zemalja. Nadalje, govorio je o ciljevima programa studija muzeologije, s time da treba odvajati školovanje specijalista za pojedine muzejske grane od školovanja radnika bez obzira na njihovu specijalizaciju. Istaknuo je važnost studija muzeologije i muzeografije u odnosu prema studiju temeljnih stručnih disciplina pojedinog muzejskog radnika. U mnogim se zemljama muzejski stručnjaci sve više opredjeljuju za studij muzeologije, ali prema različitim programima. Citirao je programe B. M.A. /Britansko udruženje muzealaca/, Sveučilišta u Leicesteru, Sveučilišta u Idanou i Pittsburghu /SAD/, zatim programe niza manjih centara za studij muzeologije. Naglasio je razlike u uvjetima i potrebama razvijenijih zemalja i zemalja u razvoju i naglasio da treba programe učiniti elastičnijima i prilagodljivijima onima koji ih trebaju. Nakon toga je ukratko sažeo predmet savjetovanja u četiri točke:

- različiti problemi studijskog programa na sveučilišnoj razini,
- problemi djelatnosti pojedinih radnih grupa u okviru rada ovog Komiteta,
- nastavni plan muzeologije,
- naglasci na posebnim situacijama u pojedinim zemljama gdje nema studija muzeologije,
- metode i tehnike koje se upotrebljavaju u studiju muzeologije.

Nakon toga prihvaćeni su izvještaji pojedinih radnih grupa. Najprije su P. Boylan i G. Dusee /Nizozemska/ podnijeli izvještaj radne grupe za nastavni program. Iznijeli su probleme s kojima su se susreli, prvenstveno u zahtjevima mnogih centara za detaljiranjem programa. Njihovo je mišljenje da dogovor treba realizirati prema sažetom,

sveobuhvatnom i elastičnom programu.

Izvještaj radne grupe za primjenu audiovizualnih metoda i sredstava u studiju muzeologije podnijeli su G. Stansfield /GB/ i J.F. Lacouture /Meksiko/. Upozorili su na različite mogućnosti u proizvodnji audiovizuelnih materijala, na razlike između razvijenih i nerazvijenih zemalja, i istakli program Smithsonian Instituta s videovrpama i diapozitivima, naglašavajući da je potrebno ujediti sredstva i napore na čitavom svijetu.

Izvještaj radne grupe za terminologiju podnio je J.B. Cuypers /Belgija/. On je istakao da ova grupa nije djelovala kao prava radna grupa, jer već dulje vrijeme ne održava sastanke, budući da je njezin koordinator prof. Malinowsky umro. Tek prije nekoliko mjeseci započeo je rad na karticama terminologije za muzeologiju. Naglasio je potrebu povezivanja s Međunarodnim komitetom ICOM-a za dokumentaciju, ali je isto tako istakao i razlike, budući da se ovaj Komitet bavi problemima terminologije jedino s aspekta elektronske obrade podataka, a ne s aspekta ispravne primjene pojedinih termina u muzeologiji.

Izvještaj iduće radne grupe o procjeni tečajeva muzeologije u svijetu dala je Jane Glaser /SAD/. Ta je grupa trebala da izradi inventar tečajeva muzeologije u svijetu. Jane Glaser je izvijestila o poteškoćama, koje proizlaze iz različitosti programa ovisno o uvjetima rada u pojedinim zemljama, o jezičnim i drugim barijerama, i o teškoćama s kojima se takva evidencija može susresti. Navela je da je izradila anketu i poslala 74 upitnika od kojih su se samo 23 upitnika vratila s podacima. Stoga je zamolila sve prisutne za svaku moguću korisnu informaciju.

Ja sam dao izvještaj radne grupe o razmjeni profesora i specijalista za studij muzeologije. Najprije sam naglasio prethistoriju akcije navodeći zaključke savjetovanja u Lenjingradu. Zatim sam opisao oba upitnika, jedan za pojedince a drugi za institucije, i istakao glavne ciljeve akcije, bolju upotrebu svjetskih predavačkih kapaciteta, pomoć zemljama koje još nemaju adekvatan nastavnički kadar, koncentraciju profesora i specijalista na jednu ili dvije specifične muzeološke teme, te široku razmjenu iskustava. Nakon toga dao sam prikaz ankete koju je proveo ICOM-ov sekretarijat u Parizu u suradnji s predsjedništvom ovog Međunarodnog komiteta. Odgovori su stigli uglavnom od pojedinaca, a ne od institucija. ICOM je primio 16 odgovora. Odgovorili su predsjednici Nacionalnih komiteta ICOM-a kojima je upitnik bio poslan vjerojatno bez popratnog pisma, pa su shvatili da je upućen samo njima, a ne članovima Nacionalnih komiteta u pojedinim zemljama. Ista je situacija bila i s predsjednicima i tajnicima ICOM-ovih Međunarodnih komiteta. U odgovorima je uočena razlika u programima muzeološkog studija u pojedinim zemljama, kao i razlika u mogućim predmetima koje bi dotični profesori i specijalisti bili voljni ili kadri predavati. Predstavnici Međunarodnih komiteta ICOM-a odgovarali su uglavnom s aspekta stručne problematike kojom se bavi njihov Komitet, predlagali su svoju stručnu suradnju, a samo su neki predlagali specijaliste iz područja djelatnosti Komiteta. Predsjednici Nacionalnih komiteta kao predstavnici članstva ICOM-a u svojoj zemlji, nisu dali naslutiti da postoji bilo kakva veza između Nacionalnog komiteta ICOM-a u dotičnoj zemlji i Centara za studij muzeologije u toj zemlji. Iskustva iz provedene ankete pomoći će da se unaprijedi predviđeni proces razmjene profesora i specijalista muzeologije, i da se utvrdi koje je pravo mjesto i uloga Komiteta u tom

procesu.

J.B. Cuypers je govorio o znanstvenoj obradi muzeoloških tema. Ideja o izdavanju "treatise of museology" nastala je iz potrebe i u suradnji s Međunarodnim komitetom ICOM-a za muzeologiju.

Radna grupa za unapređjivanje školovanja muzejskih kadrova još uvijek ne radi i trebalo bi je aktivirati.

Nakon pauze pregledali smo Staru gradsku vijećnicu iz 16. st. koja je prezentirana kao muzeološki tretiran spomenik kulture. Dobro je sačuvana, sa zanimljivim materijalom. Posjetili smo zatim Muzej kostima smješten u gradjanskoj kući iz 15. i 16. st. Uočeno je da je odnos prema muzejskom materijalu znatno aktivniji nego prema zgradi kao spomeniku kulture. Problem je u održavanju zgrade.

Navečer je održano primanje u Muzeju gdje se tokom dana održavalo savjetovanje. Tamo su pozdravljeni svi sudionici savjetovanja.

Utorak 18.IX 1979. godine

Taj dan je bio predviđen za rad po sekcijama u prostorijama Muzeja u Leicesteru.

Najprije su podneseni izvještaji predstavnika ostalih Međunarodnih komiteta ICOM-a, koji su se odnosili na njihove potrebe, iskustva i metode obrazovanja kadrova.

Prvi izvještaj podnijela je P.M. Hallet /GB/, tajnik Međunarodnog komiteta ICOM-a za odgoj i kulturnu akciju. o radu ovog Međunarodnog komiteta, te je iznijela podatke da su u Rotterdamu 1978. god. istaknuta dva pilot projekta: prvi, kako odgajati muzejske pedagoge i drugi,

pronaći način koordinacije između muzejskih pedagoga i kustosa. Idući sastanak tog Komiteta bit će u studenom u Portugalu.

Iza ovog izlaganja slijedio je moj izvještaj o savjetovanju Međunarodnog komiteta ICOM-a za konzerviranje, koje je održano u Zagrebu u jesen 1978. god. Dao sam podatke o zagrebačkom savjetovanju i istaknuo neke od osnovnih ciljeva o kojima se raspravljalo u okviru radne grupe za odgoj konzervatorskog osoblja. Poseban naglasak dan je radu ICCROM-a u Rimu i radu drugih regionalnih centara i tečajeva, koji su fleksibilni u odnosu prema kvaliteti kulturnog nasljedja pojedine zemlje i prema vrsti materijala s kojima se susreću konzervatori u svojem radu.

Nakon toga izvještaj je podnio predstavnik Međunarodnog komiteta ICOM-a za sigurnost u muzejima P.K. Lundeborg iz SAD. Dao je vrlo interesantan pismeni prilog o primjeni plana za evakuaciju muzeja. Govorio je o školovanju osoblja za sigurnost u muzejima, o potrebi da se svo osoblje muzeja pripremi za izuzetne situacije, i o školovanju cijelog personala za potrebe sigurnosti u muzejima.

Nakon njega, izvještaj je podnijela predstavnica Međunarodnog komiteta ICOM-a za javno informiranje /public relations/. Govorila je o tečajevima u Leidenu /Nizozemska/, koji imaju tri razine. Prvi se tečaj naziva "otvorelim muzejom", na drugoj su razini manji tečajevi, a na trećem je trogodišnje potpuno obrazovanje osoblja koje se bavi takvim informiranjem u muzeju.

Idući govornik bio je dr Vinoš Sofka /Švedska/, predstavnik Međunarodnog komiteta ICOM-a za muzeologiju. Podnio je izvještaj o radu tog novog ICOM-ovog međunarodnog komiteta, u kojemu je tražio suradnju na utvrđivanju i de-

finiranju muzeologije kao znanstvene discipline za razliku od muzeologije u odgojno - obrazovnom procesu, i založio se za izdavanje udžbenika i priručnika za muzeologiju.

Tijekom jutra primili smo pismeno sugestije za profesionalno školovanje kadrova za dokumentaciju, koje je dao predsjednik Međunarodnog komiteta ICOM-a za dokumentaciju Göran Bergengren iz Stockholma. On pledira da se posebna pažnja posveti školovanju opisa muzejskih predmeta, klasifikacijskim sustavima, proceduri registriranja muzejskih predmeta, identifikaciji, fotografiranju, arhiviranju informacija, pretrazi, retrievalu i deseminaciji podataka, transmisiji podataka, dokumentaciji sredstava upotrebljenih za konzerviranje, i dokumentaciju našeg vremena za budućnost, ne gubeći iz vida potpuno osiguranje dokumentacije.

Izvještaj je takodjer podnio i G.D. Lewis, direktor Odjela za studij muzeologije u Leicesteru /GB/ o ciljevima školovanja u muzejskim studijima. U vrlo zanimljivom izlaganju dao je osnovne ciljeve muzejskog studija u Leicesteru, s time da je čitavu proceduru utvrđivanja analiza i ciljeva podijelio u tri glavne grupe:

- nastavni program,
- objektivna znanja kojima studenti treba da ovladaju u toku studija,
- aktivnosti i metode potrebne da se ostvare program i objektivni ciljevi.

Na kraju je govorio o načinu ocjenjivanja postignutog stupnja znanja. Usporedio je programe obrazovanja u Muzejskom udruženju Velike Britanije, ICOM-u u Kanadskom muzejskom udruženju, Američkom udruženju muzeja, te na

Sveučilištima u Sidneyu i Torontu. Usporedio je odnose između nastavnog programa Sveučilišta u Leicesteru i drugih vodećih nastavnih programa u svijetu. Isto tako dao je neke preglede i prijedlog za diskusiju o novom nastavnom programu muzejskih studija na Sveučilištu u Leicesteru. Tekst o citiranom programu vrlo je zanimljiv i jedan je od najvrijednijih priloga na ovogodišnjem savjetovanju.

Tijekom jutarnjeg zasjedanja još su Patrick J. Boylan iz Leicesteru i G. Dusee iz Nizozemske predložili jezgru novog nastavnog plana i programa za studij muzeologije s time da se postojeći ICOM-ov nastavni program iz 1971.g. transformira i da ga se strukturira u 4 glavne grupe:

- dosadašnja klasična muzeologija, znači povijest i razvitak muzeja,
- upravljanje muzejima,
- muzeji i društvo,
- muzeji kao institucije sa specifičnim znanstvenim zadacima.

Kako prijedlog programa nije bio dovoljno obrazložen, na popodnevnoj sjednici radne grupe za program povela se dosta oštra diskusija na kojoj se istristaliziralo mišljenje da treba proanalizirati prijedlog nove strukture nastavnog programa, ali u okviru odnosa prema postojećem ICOM-ovom programu. Iskustvo je ukazalo na neujednačenost razrade programa, na nedovoljno izraženu elastičnost koja bi zadovoljavala nerazvijene zemlje, na vrlo skromno mjesto dokumentacije, na neizraženu potrebu za istraživanjima, kao i na nedostatak određenih razina na kojima je moguće realizirati ovakav program. Zaključeno je da se formira uža grupa koja će podnijeti prijedlog za jednu od idućih sjednica.

Time je rad toga dana zaključen.

Srijeda, 19. IX 1979. god.

Rad je počeo na generalnoj sjednici u muzeju u 9,30. Osnovna tema bile su metode i tehnike podučavanja.

Uvodno izlaganje dao je G.H. Riviere /Francuska/, ICOM Paris, s vrlo sažetim pregledom dosadašnjih metoda i tehnika. Naglasio je 8 glavnih točaka:

- predavanja i studij,
- seminari,
- rad s pripravnicima,
- studijska putovanja,
- misije stručnjaka,
- tečajevi putem korespondencije,
- dokumentacijski centri,
- studij s diplomama muzeologije.

Iza toga je G. Stansfield iz Leicestera referirao o praktičkom i laboratorijskom radu u muzejima, saževši praktični rad i odgoj vještina za kustosa u tri pravca

- na praktičnim tečajevima za vrijeme školovanja,
- u praktičnom iskustvu u radu za kratko vrijeme u muzejima,
- u praktičnom iskustvu u muzejima, s punim radnim vremenom.

Tekst na francuskom i engleskom jeziku priložen je materijalima sa savjetovanja i čuva se u knjižnici RZH.

Iza njega je David Newlands, koordinator muzeološkog programa Sveučilišta u Torontu, Kanada, dao kratak izvještaj o komponentama pripravnništva u studiju muzeologije,

u kojemu je pokušao razraditi vrijednost dobro organiziranog pripravničkog staža. Prvenstveno je razvijanje identificiranja studenata s razumijevanjem muzeološke prakse. Zatim osiguravanje integracije i obnavljanja znanja i vještina, koje je student stekao zahvaljujući programu, uz pomoć da testira svoje vještine i znanja u novoj sredini. Slijedi poticaj studentskim kapacitetima da pokažu interes za selekcioniranje organiziranim praćenjem rada u muzeju. Njegovi tečajevi za pripravnike traju 2 puta po 12 tjedana u muzejima koji su provjereni sa stajališta poznavanja muzeologije. O dopisnim tečajevima govorila je M.L. Brown iz Muzejskog udruženja Kanade. Dala je kratku povijest dopisnog školovanja, govorila je o dilemama u primijeni na studij muzeologije, s napomenom da može služiti i kao dopuna drugom obliku školovanja, te kao dopuna onima koji rade u muzejima, ili na bilo koji način upoznaju muzejsku praksu. Ukazala je na nedostatke dopunskih škola:

- izolaciju od studenata,
- nefleksibilnost sadržaja i informacija o studiju,
- zakašnjenje u odgovorima zbog udaljenosti studenta od predavača,

ali i prednosti:

- individualizaciju,
- fleksibilnost u napredovanju,
- jeftinoću i
- uklanjanje barijere godina i prethodnog znanja.

Uzimajući u obzir jedno i drugo s aspekta muzeologije, M.L. Brown je rekla da brzi razvoj muzeologije dovodi vrlo brzo do zastarjevanja materijala u dopisnoj školi, što stvara dosta problema, budući da se u formiranju ove

vrste školovanja uložilo dosta truda i napora.

Jane Glaser iz Smithsonian instituta, SAD, govorila je o radionicama u institutima i o radu u manjim grupama, te je naročito naglasila potrebu razmjene znanja i iskustva među kolegama vezanu uz mogućnost osnivanja takvih radnih grupa na svim razinama, od onih elementarnih do najspecijalističkijih, po temama koje bi trebalo razraditi.

Jane Legget iz Leicestera govorila je o studentskim istraživačkim projektima u okviru školovanja i istakla da su takvi projekti vrlo korisni budući da studenta stavljaju u različite stvarne životne situacije u kojima mora reagirati onako kako bi reagirao kasnije na poslu, a uz pomoć mentora koji ga usmjerava da stječe potrebna znanja kako bi savladao sadržaj studija.

Poslije podne održane su sjednice pojedinih radnih grupa.

Ja sam vodio sastanak radne grupe za razmjenu predavača kao njezin koordinator. Korigirali smo postojeće upitnike za pojedine predavače, a upitnik za ustanove bilo je teško korigirati, pa smo to ostavili za iduću sjednicu. Zaključeno je:

- da se intenzivira rad na organiziranju razmjene predavača,
- da se formular - upitnik objavi u ICOM-NEWS,
- da se zatraže imena stručnjaka koji rade i predaju na pojedinim školama i fakultetima za muzeologiju, i da im se pošalje upitnik, kao i članovima ICOM-a,
- da se zatraži pomoć UNESCO-a za sufinanciranje razmjena kad do njih dodje,
- da se zamoli da se u ICOM-ovom dokumentacionom centru kao I stupanj obrade osnuje posebna banka podataka o ljudima koji djeluju u odgoju i obrazovanju muzejskih

kadrova. II stupanj trebalo bi da obuhvati obradu, da se vidi koji specijalisti nedostaju i da se njima i adekvatnim muzejima nanovo pošalje upitnik, tako da se popune evidentne praznine koje su očite upravo u strukturi toga kadra, tada bi se točna i potpuna lista unijela u banku podataka nakon što bi se od Nacionalnih komitete ICOM-a dobila potvrda o stvarnom angažmanu pojedinaca. Da bi se dobila točna lista, treba za svakoga kandidata koji je poslao upitnik tražiti mišljenje odgovarajućeg muzejskog ili sličnog udruženja njegove zemlje.

Navečer u 20 sati bila je demonstracija određenih audiovizualnih programa za podučavanje određenih kategorija publike. Bilo je vrlo zanimljivo pratiti načine oblikovanja tih programa. Film što su ga snimili studenti "designa" u tvornici porculana u Engleskoj pokazao je tehnologiju rada i mogućnost da se studenti aktivno uključe u praćenje radnog procesa.

Zatim je Jane Glaser sa Smithsonian instituta prikazala audiovizualni program diapozitiva sa sinhroniziranim tonskim prilogom o čuvanju i zaštiti predmeta u muzejima i o opasnostima koje prijete predmetima u muzejima od ljudi, bioloških nametnika, svjetla, buke mehaničkih oštećenja, serozagadjivanja i sl. Program je dobar jer je elementaran i daje temeljne podatke potrebne muzejskom osoblju.

Nakon toga su kolege iz Kanadskog muzejskog instituta iz Ontaria prikazali program "Što je to muzej?", koji je bio slabije radjen, s manje komentara i bržim ritmom izmjenjenih slika. Na kraju je predstavnica Izraela pokazala video vrpcu s prikazom televizijske emisije o načinu rada u školama i odnosu škole i muzeja u Haifi.

Na kraju je direktor Leicestershire muzeja Patrick Boylan predstavio mogućnosti holograma, koji su danas u upotrebi i nisu previše skupi. Hologramima se omogućuje doživljavanje trodimenzionalne slike predmeta pomoću laserske tehnike.

Četvrtak, 20. IX 1979. god.

Posjet Ivonbridge George Museumu u Telfordu, koji je dobio pivu godišnju evropsku nagradu za muzeje. Izvorno postavljene izložbe u okviru rudarsko-topioničkog kompleksa, prihvatni centar, izložba, sačuvani objekti, most, muzej na otvorenom. Klasičan primjer muzeološke obrade situacije iz vremena početka industrijske revolucije.

Petak, 21. IX 1979. god.

Savjetovanje se nastavilo u Sveučilišnoj knjižnici u Leicesteru.

Uvodno izlaganje dao je G. Stansfield o ulozi knjižnice u studiju muzeologije, navodeći prednosti modificiranog klasifikacijskog sustava u Sveučilišnoj knjižnici u Yorku i slobodnog pristupa knjizi.

Nakon toga je S. Pommelet iz ICOM-ova INDOK centra govorila o štampanim izvorima za muzejsko školovanje, kao i o ulozi ICOM INDOK centra i njegovih izdanja.

P. Woodland iz Velike Britanije govorio je o profilima knjižničara specijaliziranih za referentne materijale, te o vodičima i sekundarnim publikacijama i njihovoj ulozi u načinu korištenja knjižnice.

Nakon razgledavanja knjižnice i sveučilišne knjižare,

primili smo popis knjiga koje drže za muzejski studij.

F. Lacouture je izvijestio o idućoj sjednici ovog Komiteta u Mexicu. Iznio je niz organizacijskih detalja i preporučio da se rad Komiteta usmjeri prema analizi ciljeva kongresa ICOM-a "Muzeji i kulturno nasljeđe".

Delegat iz Indije govorio je o sistemu školovanja muzealaca u Indiji, navodeći teškoće s nastavnim kadrom, sredstvima i specifičnostima pojedinih muzeja.

Poslije podne je u diskusiji sudjelovalo mnogo stručnjaka.

J.B. Okita iz Nigerije govorio je o školovanju muzealaca u toj afričkoj zemlji, i o potrebi povezivanja s centrom u Joru.

Kwasi Myles iz Gane iznio je iskustva OMMS-a direkciji za muzeje afričkih država pod pokroviteljstvom UNESCO-a.

Dr Aladin iz Trinidada govorio je o dva tipa muzejskih stručnjaka u njegovoj zemlji, o onima što su se školovali u inozemstvu i onima koji su teoretsko obrazovanje stekli kod kuće. Naglasio je potrebu odgajanja stanovništva za posjet muzejima i korištenje muzejskog blaga.

J. Sofka iz Švedske naglasio je potrebu osnivanja Instituta za muzejske studije, a T. Sekelj iz naše zemlje o muzeologiji u službi muzeja.

C. Rockwell upozorila je na ulogu ICOM-a u odgoju posebnog sloja muzejskih stručnjaka, a J. Glaser iz Smithsonian Instituta o njihovim programima.

M. Segger iz Kanade izvijestio je o tečajevima muzeologije.

je u British Columbiji, a M.M. Mote iz Portugala o projektu za Institut muzeologije u Lisabonu.

Na kraju su usvojeni zaključci, koji će se publicirati u ICOM News.